

z p r a v o d a j

XIX. ročník

12

2008

- 2 Editorial
Evropský rok tvořivosti a inovace, stárnutí populace, chvála čtenářství...
- 3 Demografický pokles a odborné vzdělávání
Prognózy Cedefopu.
- 5 Co to je, když se řekne *learning inputs*?
Úvaha o vhodnosti tohoto termínu jako protějšku k learning outcomes.
- 6 Ztrácí Švýcarsko svůj bilingvismus?
Nebyla německo-francouzská dvojjazyčnost Švýcarska jen historickým mýtem? Kde se vzala rétorománština a pro kolik Švýcarů je mateřštinou italština.
- 7 Anticipace vývoje kvalifikací v Evropě 2
Druhá část překladu pracovního dokumentu Cedefopu.
- 9 Poradenství pro rodiče handicapovaných dětí
Profesní orientace pro rodiče v Německu.
- 11 Rámce kvalifikací a systémy přenosu kreditů
Zavádění národního rámce kvalifikací v Německu a obavy spojené s EQF a ECVET.
- 12 Nová kultura učení v sociální pedagogice
Pokus o definování nové kultury učení.
- 13 Co nového v časopisech
Formation Emploi, 2008, no. 102, 103.
- 14 Nové knihy v knihovně
- 16 Znovuobjevené knihy
- 16 Zajímavé internetové adresy

Přílohy: Tematický a chronologický rejstřík

Editorial

Evropský rok tvořivosti a inovace 2009 symbolizují barevné hvězdičky, které vidíte vlevo. Rok bude oficiálně zahájen 7. ledna v Praze. Nejprve bude v prostorách senátu uspořádána konference o inovacích a tvořivosti. Na gala večeru v Národním divadle se pak setkají zástupci všech 27 členských států EU.

Článek na protější straně se zabývá stárnutím evropské populace a jeho důsledky pro odborné vzdělávání a trh práce. Čerpá ze stručné zprávy Cedefopu, jejíž originální název uvedený za článkem vám možná něco připomene. Není to podobnost čistě náhodná, protože i čtyři mezititulky (které jsme v překladu vynechali) jsou převzaty ze stejného zdroje. Tím je písnička, kterou Paul McCartney složil, když mu bylo patnáct let. Chtěl tím vzdát hold svému otci a hudbě třicátých let. Písnička se jmenuje *When I'm Sixty-Four* (Až mi bude čtyřiašedesát) a můžete si ji poslechnout, zároveň sledovat text a možná si i zazpívat na YouTube (viz rubrika *Zajímavé internetové adresy*). Vidíte, že v Cedefopu mají smysl pro humor! V závěru zprávy je opatrná zmínka o tom, že by se v době, kdy se zvyšuje průměrný věk, mělo začít uvažovat o tom, zda nedovolit lidem pracovat po 65 letech věku. To by někteří jistě přivítali. Jsou lidé, kteří bez práce postrádají smysl života. Takový byl tatínek Petera Falka (alias poručíka Columba). Peter Falk o něm píše ve své vzpomínkové knize nazvané *Just One More Thing* (asi Jen ještě jedna věc), která snad bude někdy přeložena do češtiny. Rodiče Petera Falka přicestovali do Ameriky z Pobaltí, matka byla Ruska a otec Polák s maďarskými a českými předky, takže italský původ poručíka Columba je jen fikce. Tatínek pracoval déle než do povoleného věku, a když mu to odbory zakázaly, pracoval na černo až do své smrti. V našem ústavu byla podobně činná dr. Anna Pospíšilová, která zde měla na starosti vzdělávání dospělých a v důchodovém věku přešla na vzdělávání seniorů na univerzitě 3. věku. Napsala několik příruček pro cvičení paměti, kterou sama měla výbornou. Její přednášky sledovali se zájmem nejen senioři, ale i mladí lidé, kteří se připravovali na práci v pomáhajících profesích. Dr. Pospíšilová zemřela v 93 letech a pracovala téměř do poslední chvíle. Přitom byla smrti velmi blízko v devíti letech, kdy těžce onemocněla a rodinný lékař řekl mamince, že už není žádná pomoc (antibiotika tehdy ještě neexistovala), ať ji nechá v klidu zemřít. Zoufalá maminka jí dala vypít velkou dávku portského vína a druhý den bylo po horečce i po nemoci. Stárnutí populace však přináší i jiné problémy než rozhodování o tom, jak dlouho může být člověk výdělečně činný. Kdysi jeden komik vyvozoval z faktu, že každý člověk má dva dědečky, že je na světě dvakrát tolik dědečků než lidí. Dnes už to tak komické není, protože s tím, jak se snižuje míra porodnosti a zvyšuje se průměrný věk, roste počet dědečků a babiček v poměru k populaci v produktivním věku. Dost velký podíl tvoří lidé, kteří již nejsou soběstační a musí se o ně někdo starat. A to je problém, který se v Cedefopu ani v EU hned tak nevyřeší.

Článek o Švýcarsku a jeho bilingvistu je převzat z francouzského časopisu, takže možná nepatrně strání obyvatelům francouzské části země. Ti jsou ve srovnání s německy mluvícími Švýcary v menšině, je to však o mnoho větší menšina než ty, které představují Švýcaři mluvící italsky nebo rétorománsky.

Na přiloženém PF se dočtete, že Vám redakce Zpravodaje přeje dost času na čtení, tím se ovšem nemyslí (jenom) čtení Zpravodaje, ale také beletrie. Nedávno kdosi vyslovil názor, že dobře napsaný román seznámí čtenáře se skutečností lépe než vědecké pojednání. A ještě si přitom užijete! Čtenářství může kvést v každém věku (viz *Nové knihy v knihovně*, strana 14).

AK

Demografický pokles a odborné vzdělávání

Za předpokladu, že účast na odborném vzdělávání a míra úspěšného absolvování zůstane stejná, klesne počet žáků v odborném vzdělávání od roku 2005 do roku 2030 o dva milióny a počet absolventů o 600 tisíc. Menší počet žáků a absolventů odborného vzdělávání může vést k nedostatku kvalifikovaných pracovních sil na trhu práce.

Ve zprávě Cedefopu¹ jsou zjištěny, jež přispívají k pochopení dopadu demografických trendů na počáteční odborné vzdělávání a přípravu (OVP) v EU. Zpráva zdůrazňuje hlavní problém, který pro Evropu v nadcházejících desetiletích představují demografické změny. Pokles populace a její rychlé stárnutí má značné důsledky pro budoucí nabídku pracovních sil a může negativně ovlivnit evropský ekonomický růst a konkurenceschopnost.

Zpráva předkládá krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé projekce budoucího počtu žáků a absolventů ve věku 15 až 24 let v předprofesních a profesních programech na sekundární, postsekundární a terciární úrovni² v období let 2005-2050 se zaměřením na léta do roku 2030. Analýza je založena na projekcích populace, které vypracoval Eurostat. Předpokládá nezměněnou míru počtu účastníků a absolventů OVP a nezměněnou politiku tak, aby zjistila výhradně účinky demografických trendů. V několika scénářích populačních trendů se jasně ukazují klesající počty žáků a absolventů OVP.

Scénáře populačních trendů

Základní čára: Předpokládá postupné zvýšení celkové míry porodnosti, pokračující zvyšování předpokládané délky života a nadbytek čisté migrace v budoucnosti.

Vysoká populace: Předpokládá vysoké míry porodnosti, dlouhou předpokládanou délku života a vysokou čistou migraci.

Nízká populace: Předpokládá nízké míry porodnosti, nízkou předpokládanou délku života a nízkou čistou migraci.

Za předpokladu, že míry účasti na vzdělávání a profesní přípravě zůstanou nezměněny, bude mít EU v roce 2030 ve srovnání s rokem 2005 o 2,3 miliónu méně žáků ve věku 15-24 let v OVP, tzn. pod scénářem základní čáry. Bude to pokles o 17 %, ze 14,2 miliónu v roce 2005 na 11,9 miliónu v roce 2030. Problémy spočívají hlavně na střední úrovni (ISCED 3), kde počty žáků OVP klesnou téměř o dva milióny, z 11,5 miliónu v roce 2005 na 9,6 miliónu v roce 2030. Prudký pokles se blíží, protože ztráta žáků OVP bude zvláště rychlá v letech 2009 až 2015.

Méně žáků OVP samozřejmě znamená i méně absolventů. Za předpokladu, že míry budou konstantní, klesne počet absolventů počátečního odborného vzdělávání a přípravy (ISCED 3-5) o 600 tisíc v letech 2005 až 2030 podle scénáře základní čáry.

Projektované počty žáků ve věku 15-24 let v předprofesních a profesních směrech, úrovně ISCED 2-5, ve 27 zemích EU, v letech 2005-30, scénář základní čáry/konstantní účast na vzdělávání a profesní přípravě (v tisících)

Členský stát	2005	2010	2030
EU-27	14 247	13 623	11 890
Belgie	522	535	489
Bulharsko	199	157	108
Česká republika	441	441	318
Dánsko	108	123	111
Německo	2 344	2 287	1 866
Estonsko	40	35	26
Irsko	100	91	107
Řecko	312	278	270
Španělsko	585	534	552
Francie	1 907	1 846	1 836
Itálie	1 331	1 319	1 186
Kypr	18	17	14
Lotyšsko	53	45	33
Litva	74	70	43
Lucembursko	13	15	16
Maďarsko	194	185	146
Malta	7	7	6
Nizozemsko	510	535	501
Rakousko	320	330	273
Polsko	1 220	1 042	720
Portugalsko	100	93	91
Rumunsko	725	550	430
Slovinsko	105	90	79
Slovensko	224	198	137
Finsko	144	149	133
Švédsko	233	261	233
Spojené království	2 420	2 420	2 165

Dokonce i scénář, který počítá s vysokou populací, předpokládá pokles počtu žáků o více než 10 % do roku 2020. I když se potom očekává obnovení počtu žáků, stále bude v roce 2030 o 4 % nižší ve srovnání s rokem 2005. Scénář, který počítá s nízkou populací, vidí situaci ještě horší – v roce 2030 bude o čtyři milióny žáků méně než v roce 2005, tzn. pokles o asi 30 %.

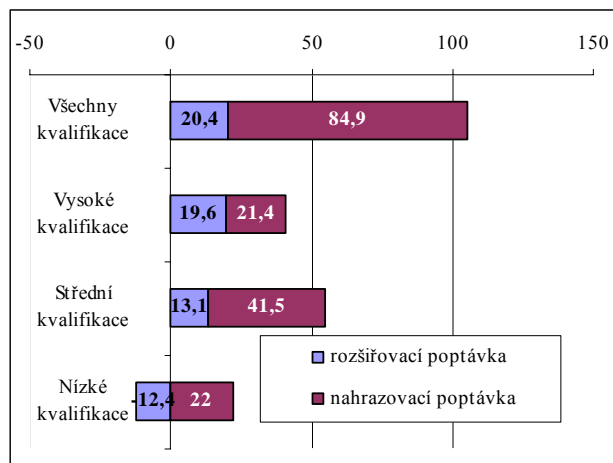
Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi ukazuje tabulka na 3. straně, která udává projektované počty žáků v předprofesních a profesních směrech na všech úrovních ISCED. Jedenáct členských států (Bulharsko, ČR, Německo, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovinsko a Slovensko – deset z nich jsou nové členské státy) je příčinou poklesu o 1,7 miliónu žáků OVP, což reprezentuje 73 % celkového poklesu v EU do roku 2030. V Dánsku, Irsku a Lucembursku pravděpodobně dojde ke zvýšení počtu žáků OVP.

Zda a do jaké míry povede vstup menšího počtu absolventů OVP do zaměstnání k nedostatku pracovníků s příslušnými kvalifikacemi na trhu práce, to není zatím jasné.

Srovnání projektované nabídky absolventů OVP s projektovanými trendy zaměstnanosti mladých lidí ve věku 15-24 let ukazuje, že v mnoha členských státech EU počty absolventů OVP v poměru k zaměstnanosti klesají. Očekává se, že Belgii, Bulharsku, Francii, Itálii, Litvě, Lucembursku, Nizozemsku, Polsku, Rumunsku, Slovensku, Finsku, Švédsku, Spojeném království a v EU jako celku dojde k většímu poklesu v počtu absolventů OVP ve srovnání s nárůstem pracovních míst uváženým pro rok 2030. To ukazuje na potenciální nedostatek absolventů OVP na trhu práce.

Existují další důkazy o tom, že menší počet lidí přicházejících na trh práce s kvalifikacemi z OVP bude mít vážné důsledky pro nabídku kvalifikovaných pracovníků. Studie Cedefopu³ se zaměřuje na potřebu kvalifikací v jednotlivých ekonomických odvětvích, povoláních a kvalifikačních úrovních vyžadovaných v letech 2006-20. Zpráva uzavírá, že vysoká poptávka po nahrazování pracovníků odcházejících do důchodu hrozí zhoršit mezery a nedostatky v kvalifikacích.

Poptávka podle úrovně kvalifikací v období 2006-2020, změny v miliónech, EU-25+⁴

Podle této studie bude většina nových pracovních příležitostí v letech 2006-20 vyžadovat kvalifikace vysoké

úrovně. Studie má také různé scénáře a podle jejího scénáře základní čáry se očekává, že zhruba 55 miliónů, tj. téměř 58 % z celkového počtu 105 miliónů pracovních míst (nová místa plus místa lidí, kteří opustili trh práce) bude vyžadovat kvalifikace střední úrovně, z toho z velké části profesní kvalifikace. Cedefop pracuje na komplementární předpovědi nabídky kvalifikací tak, aby identifikoval potenciální budoucí nerovnováhu na trhu práce. Výsledky jsou očekávány v roce 2009.

Povaha demografických změn v EU je dosti jasná. Jak si poradit s jejich důsledky je jiný problém. Cedefop analyzuje způsoby, jakými se členské státy s těmito problémy vypořádávají.⁵

Přes 50 % absolventů středního vzdělávání v EU pochází z předprofesních a profesních programů – mezi jednotlivými zeměmi jsou však značné rozdíly. Většina zemí se snaží zvyšováním kvality přilákat do OVP více mladých lidí s různými schopnostmi a zájemem tak, aby zvýšila počet absolventů OVP. Některé země (znovu) zavádějí učňovství nebo alternační profesní přípravu s úmyslem udržet lidi ve vzdělávání nebo je přimět k tomu, aby do něj opět vstoupili. Je však třeba vyvinout ještě větší úsilí.

Udržení počtu žáků v počátečním OVP na současné úrovni by podle scénáře základní čáry vyžadovalo 20% zvýšení míry účasti do roku 2030. Míry účasti ve vzdělávání u mladých lidí ve věku 15-19 let jsou již vysoké, takže to znamená podstatný posun od všeobecného k odbornému vzdělávání. To vyvolává otázku rovnováhy mezi všeobecným a odborným vzděláváním. Menší počet žáků v počátečním OVP by mohl mít dalekosáhlé důsledky pro přijímání učitelů a instruktorů, požadavky na infrastrukturu i pro trh práce.

Nemůže-li být počet absolventů OVP zvýšen, nabízí demografická změna bezprecedentní příležitosti k prohloubení investic do lidského kapitálu namísto jejich rozšíření. Potenciální úspory veřejných rozpočtů vyplývající z klesajících počtů žáků by mohly být využity ke zlepšení kvality a efektivnosti OVP. To může zahrnovat zvýšenou a zacílenou podporu žáků, nižší počty žáků na učitele, lepší a rozsáhlejší vzdělávání učitelů a instruktorů v průběhu jejich profesní dráhy a investice do infrastruktury a vybavení. Více a lepších vzdělávacích opatření by mohlo být poskytnuto specifickým skupinám, které jsou nedostatečně zastoupeny v profesní přípravě a v zaměstnanosti.

Stárnutí evropské populace vyžaduje využívat zaměstnanecký potenciál lidí v průběhu jejich života zlepšováním kvality práce, investováním do lidského kapitálu, rovnými příležitostmi a modernizací systémů sociálního zabezpečení. Členské státy poskytují OVP

zaměřené na lidi s nízkou kvalitací, migranty, etnické skupiny, na ty, kdo předčasně opustili vzdělávací systém, na starší pracovníky a postižené lidi.

Příklady osvědčené praxe sahají od profesní přípravy šité na míru až po inkluzivní vzdělávání. Orientace a poradenství podporují volbu práce a vzdělávání a validace neformálního a informálního učení je chápána jako nástroj k lepšímu využívání dovedností a znalostí získaných na trhu práce. Při pomáhání migrantům k úspěšnosti v OVP se kombinuje zacílená podpora, mentorování a učení se jazykům. Celkově se tato opatření spojují tak, aby se usnadnil přechod ze vzdělávání do světa práce nebo opětový vstup do vzdělávání či na trh práce.

Existují též obecnější diskuse o lepším uspořádání, které by kombinovalo zaměstnání (na zkrácený úvazek), vzdělávání a péči o dítě, a které by dokonce umožňovalo lidem pracovat po 65 letech věku s adekvátní vzdělávací podporou. Na to však zatím není jednotná politická odezva. Úkolem pro evropské odborné vzdělávání je zaměřit se odpovídajícím způsobem na jednotlivé diverzifikované skupiny.

Dá se však očekávat, že potřeba dalšího OVP a programů celoživotního vzdělávání značně vzroste, protože jsou klíčové pro úsilí Evropy upevnit své postavení

v globální ekonomice a odpovědět na sociální výzvy předkládané stárnoucí společností.

Anna Konopásková

¹ Cedefop. *Implications of demographic change for vocational education and training in the EU*. Luxembourg: Publications Office, 2008.

² Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání: ISCED 2 – nižší sekundární vzdělávání; ISCED 3 – vyšší sekundární vzdělávání; ISCED 4 – postsekundární vzdělávání; ISCED 5 – v analýze chápáno jako 5B, první stadium terciárního vzdělávání.

³ Cedefop. *Future skill needs in Europe : medium-term forecast : synthesis report*. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 121 s. ISBN 978-92-896-0500-7

⁴ Všechny členské státy EU (kromě Bulharska a Rumunska) plus Norsko a Švýcarsko.

⁵ Cedefop policy report, 2009 (v tisku).

Pramen:

Will you still need me when I'm 64? Training and demographic change. Cedefop Briefing Note, November 2008. 4 p.

Co to je, když se řekne *learning inputs*?

Tento termín se začal objevovat v textech o vzdělávání v letošním roce v souvislosti s Evropským rámcem kvalifikací a se zaměřením na výsledky učení (*learning outcomes*).

Learning inputs tvoří dvojici s *learning outcomes*. Například v publikaci *The shift to learning outcomes*¹ se dočteme, že *learning outcomes* jsou dobře přizpůsobeny přístupu ke vzdělávací reformě, který je veden cíli, a to více než tradičnější přístupy založené na *learning inputs*, např. na podrobném centrálně stanoveném kurikulu a na hodnocení, které testuje znalosti z jeho obsahu.

Zatímco *learning outcomes* lze poměrně snadno přeložit jako výsledky učení, se slovním spojením *learning inputs* je to složitější. Podstatné jméno *input* má, jak je v angličtině obvyklé, několik významů: *vstup; vstupní jednotka; vstupní údaj; přísun surovin (zdrojů); příjem; vklady; příkon; vložené množství*.² Z tohoto seznamu by se dal vybrat vhodný ekvivalent, například *vkład učení*, jak uvidíme dále. Jenže centrálně stanovené kurikulum vstupuje spíše do formálního vzdělávání a méně ovlivňuje neformální a informální učení, o jehož výsledky zde právě jde.

Na webové stránce, která informuje o Evropském rámci kvalifikací³, se v anglické verzi (*přeloženo pro účely tohoto článku*) uvádí, že:

EQF se hodí pro všechny druhy vzdělávání ... Systém se přestává zaměřovat na tradiční přístupy, které zdůrazňují learning inputs, např. délku vzdělávání nebo druh vzdělávací instituce.

Stránka je tříjazyčná, a proto lze snadno porovnat, jak *learning inputs* přeložili Francouzi: *apports d'apprentissage* a Němci: *Vorgehensweise*.

Francouzský překlad je doslovný; výraz *apport* znamená přínos, příspěvek; vklad; nános, v tomto případě asi *vkład učení*, *apprentissage* je podobně jako v češtině *učení* či *vyučení* nebo též *učňovská léta*.⁴

Německý překlad se slovu učení vyhnul a použil výraz *Vorgehensweise*, což znamená druh a způsob postupu nebo jednání.⁵ Učení ani jiné slovo na příslušném místě uvedeno není.

Naštěstí jsou na webové stránce také odkazy na brožurku o Evropském rámci kvalifikací, která byla přeložena do všech úředních jazyků EU. Tam jsou v anglické verzi uvedeny pouze *inputs*:

The EQF therefore emphasises the results of learning rather than focusing on inputs such as length of study.

Analogicky jsou v české verzi jen *vstupy*:

ERK proto klade důraz na výsledky učení a nezaměřuje se na vstupy, jako je například délka studia.

Můžete se o tom přesvědčit v brožurce, které je v tištěné podobě k dispozici v knihovně⁶, nebo si v jednotlivých jazykových verzích virtuálně zalistovat na webové stránce³. Takže pokud někde uvidíte souloví *learning inputs* a budete si lámat hlavu s tím, jak je přeložit, ignorujte *learning*, neudělaté tím žádnou chybu.

Anna Konopásková

¹ CEDEFOP. *The shift to learning outcomes : conceptual, political and practical developments in Europe*. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 46 s. ISBN 978-92-896-0540-3

² *Anglicko-český ekonomický slovník : ekonomie, právo, výpočetní technika : A-L*. Jiří Elman, Kamila Šemberová. Praha : Victoria Publishing, 1994. 631 s. ISBN 80-85605-77-5

³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc44_fr.htm

⁴ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český, česko-francouzský slovník : nové výrazy*. Dotisk 1.vyd. Voznice : LEDA, 2004. 1360 s. ISBN 80-85927-97-7

⁵ *Vor[ge]hens[wei]se [f. 11] Art und Weise des Vorgehens*. Aus: BERTELSMANN Wörterbuch

⁶ *Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (ERK)*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2008. 15 s. ISBN 978-92-79-08470-6

Ztrácí Švýcarsko svůj bilingvismus?

Počet studentů z francouzské části Švýcarska, kteří se hlásí na fakultu němčiny, se snižuje, švýcarští Němci zase méně mluví francouzsky.

ritu (*maturité*) v kapse. Mnozí dávají přednost angličtině, která má pověst snadnějšího a v době globalizace využitelnějšího jazyka.

Francouzské Švýcarsko (*Suisse romande*) však není jediným regionem dotčeným odklonem od němčiny. Zdá se, že tento fenomén se projevuje v celé Evropě. Ve Švýcarsku však nachází otázka jazykového vzdělávání zcela zvláštní odezvu vzhledem ke svým politickým důsledkům. Navíc se stejný fenomén projevuje symetricky na druhém břehu řeky Sarine. Vyučování francouzštiny jako prvního cizího jazyka je v německy mluvící části Švýcarska (*Suisse alémanique*) na ústupu, což je možná ještě víc znepokojující.

Profesoři němčiny na univerzitě v Ženevě jsou zajedno v obavách – snižování počtu studentů němčiny je dlouhodobé. Již po pět let nepřestal počet nově zapsaných studentů klesat. V roce 2003 bylo přijato 84 studentů, v roce 2005 jen 41. Situace v Lausanne také není uklidňující. V roce 2005 bylo přijato 50 nových studentů ve srovnání s průměrně 65 studenty v letech 2001-2004.

O příčinách tohoto odklonu bylo vysloveno několik hypotéz. Na úrovni lycea již není němčina tolik jako dřív podporována jinými jazyky, které mají také sklonování, např. latinou a řečtinou. Kromě toho mají žáci obavy, že nikdy nezvládnou všechny jemnosti Goethova jazyka, a odvrátí se od něj hned, jakmile mají matu-

Historik Hans Ulrich Jost nepovažuje tento vývoj za překvapivý. *Historie jednotlivých jazykových společenství ve Švýcarsku je plná mystifikací. První z nich je představa, že Švýcarsko bylo bilingvní, což je z velké části klam. Němčina nikdy neměla důležité místo ve francouzském Švýcarsku. Dlouhé setrvávání v tomto mýtu je důvodem dnešního rozpadávání, které je způsobeno neshodou mezi přeludem a realitou*. Jost však nevěří tomu, že tento jev může být nebezpečný pro soudržnost země. Otázka jazyků jistě nevytváří národní jednotu. *Až do druhé světové války bylo nacionalistické cítění oficiálně vysoce hodnoceno a víceja-*

zyčnost byla jedním z jeho argumentů. Dnes však Švýcaři v tomto prostoru nespatriují v ideji národa nic velkého. Ta se projevuje spíše v regionální formě, jako tomu bylo nedávno při oznámení o založení curyšské metropole. Rozpadání je podle mě nevyhnutelné. Pokud jde o spolupráci, vidím spíše to, že se francouzské Švýcarsko otevře směrem k sousední Francii, k Annecy, Lyonu apod., nechceme-li se stát periferií Curychu. Tohle otevření může střednědobě nebo dlouhodobě znamenat rozpad Švýcarska takového, jak ho známe.

Tam však ještě nejsme. Otázka univerzity zůstává nevyřešena. Bude-li produkovat méně a méně germanistů, sníží se počet uchazečů o místa učitelů němčiny a také kvalita vyučování tohoto jazyka.

Rétorománština – dědictví římského antického světa

Rétorománština zahrnuje pět sousedících a velmi podobných jazyků. V roce 1982 vytvořila Lia rumantscha¹ normalizovanou rétorománštinu nazvanou rumantsch grischun², která je od roku 1994 využívána v administrativních a úředních textech určených pro společný prostor rétorománského jazyka. Díky tomuto sjednocenému jazyku zasahuje dnes rétorománština do domén dosud vyhrazených němčině, francouzštině a italštině, např. do vyhlášek a signalizace, do hromadných sdělovacích prostředků a v menší míře do škol.

Životnost jazyka spočívá v jeho vyučování. V základním školství se rétorománština udržuje jen s potíží. V 85 ze 120 rétorománských obcí kantonu Grischun se rétorománština vyučuje pouze v prvních třech ročnících a potom žáci postupně přecházejí na němčinu. V regionech, kde rétorománština ustupuje ve prospěch němčiny, je germanofonní tlak značný, a proto vyučování němčiny začíná dříve. To je případ mnohých vesnic, v nichž byl zaveden bilingvní model školy. Ve dvacítce dalších rétorománských obcí vyučo-

vání rétorománštiny zcela ignorují a ta se v důsledku toho téměř nevyskytuje jako jazyk školní komunikace (pouze 2,6 %), ani mezi dětmi, které jí mluví doma. Nicméně obce, jejichž školy mají jako základní jazyk němčinu, mohou přimět některé školy k tomu, aby vyučovaly rétorománštinu jako druhý jazyk.

Pro přijetí do střední školy musí rétorománští žáci vykonat zkoušku způsobilosti nejen v mateřském jazyce, ale také v němčině. Vláda kantonu Grischun oprávnila obce od školního roku 2000/2001 k tomu, aby vyučovaly rétorománštinu i ve středních školách.

Rozdělení jazyků

V době sčítání lidu v roce 2000 žilo ve Švýcarsku 7,4 miliónu obyvatel, z toho 4,64 miliónu germanofonních a 1,48 miliónu frankofonních. Další dva úřední jazyky, italštinu a rétorománštinu, uvedlo jako svůj rodný jazyk 471 000 (italštinu) a 35 000 (rétorománštinu) obyvatel.

Kanton Grischun, nejrozsáhlejší švýcarský kanton, má nejnižší hustotu obyvatelstva. Je to také jediný kanton, v němž existují tři úřední jazyky: němčina, italštinu a rétorománština. Většina populace má jako rodný jazyk němčinu (65,3 %), menšiny mluví rétorománsky (17 %) a italsky (11 %). Rétorománi žijí ve 120 z 213 obcí kantonu.

Přeložila Anna Konopásková

¹ <http://www.liarumantscha.ch>

² Podle kantonu Grischun, kde se rétorománština nejvíce používá (rétorománsky Chantun Grischun; německy Kanton Graubünden; francouzsky Canton des Grisons; italsky Cantone dei Grigioni).

Pramen: DUBOSQ, François. La Suisse perd son bilinguisme. L'enseignement technique, 2007, no. 214, p. 36.

Anticipace vývoje kvalifikací v Evropě 2

Evropská komise zahájila iniciativu s názvem Nové kompetence pro nová zaměstnání (New skills for new jobs). Iniciativa má posílit strategii EU pro růst a zaměstnanost usilováním o úplnější informace o budoucích požadavcích na kvalifikace a zaměstnání v Evropě. Cedefop vypracoval přehled systémů pro anticipaci kvalifikačních potřeb v členských státech EU s úmyslem podpořit výměnu zkušeností a příkladů osvědčené praxe. Z pracovního dokumentu Cedefopu uveřejňujeme druhou část překladu.

Obtíže a překážky při včasné identifikaci potřeb kvalifikací v členských státech EU

Členské státy se zmiňují o několika problémech se včasnou identifikací potřeb kvalifikací. Hlavní překáž-

kou je nedostatek koordinace, jehož důsledkem je, že různé aktivity jsou prováděny paralelně, aniž by byly propojeny. Výzkumné metody a činnosti nejsou vždy zcela transparentní ani na národní úrovni. Holistický

přístup k včasné identifikaci potřeb kvalifikací závisí více na „podnikatelských“ kompetencích a iniciativě výzkumného pracovníka než na systémovém uspořádání. Stále je málo spolupracujících týmů nebo sítí, které mají přístup k různým informačním zdrojům a používají rozmanité nástroje a metody pro analyzování potřeb kvalifikací. Lze pozorovat, že mnoho snah v Evropě je podobných, liší se však ve specifických metodických přístupech, a proto výsledky nejsou srovnatelné.

Časové prodlení mezi produkováním užitečných – podrobných a obsažných – analýz a zařazení zjištěných skutečností do kurzů OVP zůstává problémem. Střednědobé až dlouhodobé projekce se musí vyrovnat s časovým prodlením, tyto projekce však většinou nejsou dosti podrobné a musí být obohaceny dalšími – kvalitativními – informacemi, které vyžadují čas a tím časové prodlení zvyšují. Uplatnění výsledků výzkumu v politice a praxi stále zůstává nejobtížnějším stadiem každého projektu nebo iniciativy. Nedostatek systémového uspořádání nepomáhá neutralizovat konflikt institucionálních a/nebo politických zájmů různých aktérů. Slabými místy jsou také nedostatečná flexibilita, zdroje a schopnost vzdělávacích institucí přizpůsobit vzdělávací programy podle informací o potřebách trhu práce.

Podpora anticipace potřeb kvalifikací z daňových fondů a z Evropského sociálního fondu (ESF) ve Španělsku

Studie o potřebách kvalifikací ve specifických sektorech a pro specifické cílové skupiny, transverzální sektorové studie (životní prostředí) a činnosti stále observatoře povolání jsou financovány v rámci veřejné zaměstnanosti prostřednictvím národního plánu profesní přípravy a profesního začleňování. Plán je financován z daní na profesní přípravu, které odvádějí podniky a pracovníci spolu s příspěvky na sociální zabezpečení, a z příspěvků ESF.

Anticipace potřeb kvalifikací a profesní přípravy, která funguje v rámci tripartitní nadace pro profesní přípravu a zaměstnanost a ve spojení se správou zaměstnanosti, je prováděna prostřednictvím programu doplňkových vzdělávacích činností. Tento program je rovněž financován z daní na profesní přípravu placených pracovníky a zaměstnavateli a ze subvencí ESF.

Mnohé obtíže při anticipaci potřeb kvalifikací se vztahují k financování. Stále se vyskytuje nedostatečné financování, i když dostupnost prostředků z ESF je uznávána jako důležitý příspěvek k vývojovému procesu. Někdy jsou však schopnosti využívat aktivně tyto fondy nedostatečné – dokonce i když jsou k dispozici. Ukazuje se, že někdy nejsou dostatečné lidské zdroje a zkušenosti v analýze potřeb kvalifikací, zejména v nových členských státech.

Program ESF pro národní výzkum trhu práce v Lotyšsku

V Lotyšsku neexistuje systematický výzkum trhu práce a střednědobé a dlouhodobé předpovídání potřeb kvalifikací. Národní program výzkumu trhu vedený ESF (2005-2007) byl zahájen proto, aby se zlepšilo předpovídání potřeb kvalifikací a zkoumaly se hospodářské trendy a požadavky.

Některé výzkumné projekty byly prováděny s úmyslem identifikovat a řešit hospodářské problémy a posílit dosahování širších politických cílů. Prioritou programu bylo rozvíjení lidských zdrojů a posilování zaměstnanosti. V rámci výzkumného programu ministerstva sociálních věcí byl tento výzkum realizován na národní a regionální úrovni.

Projekt zkoumal hospodářské trendy a stav trhu práce. Například byl analyzován kariérní a vzdělávací vývoj absolventů, postupy pro vytváření profesních standardů a jejich soulad s trhem práce a byly zkoumány důvody ovlivňující výběr studia i profesní a geografická mobilita pracovních sil. Výzkum pracovních podmínek a rizik bude použit pro zlepšování právního základu trhu práce a pro realizaci sociálních, ekonomických, technických, preventivních a organizačních opatření.

Jiná studie bude pomáhat potlačovat nezaměstnanost a sociální vylučování.

Data shromážděná ve výzkumu budou použita pro dlouhodobé plánování politiky dalšího vzdělávání tak, aby se zajistila shoda s ekonomickými a sociálními požadavky. Projekt inicioval studie trhu práce prováděné ve velkém měřítku a položil základy pro další výzkum potřeb kvalifikací. Výsledky národního programu budou integrovány do dalšího dlouhodobého plánování politiky.

Nedostatečné shromažďování statistických údajů a vytváření databází, nedostačující časové řady, vzorky atd. představují hlavní překážky. Vytvoření a spuštění efektivního systému pro anticipaci potřeb kvalifikací vyžaduje, aby byla dostupná *hard data* jako nejdůležitější vstup. Podstatné investice do statistické infrastruktury a lepší kvalita údajů na národní a evropské úrovni jsou proto naléhavě nutné. Rozsah těchto investic je obvykle mnohem větší než u těch, které jsou pak skutečně zahrnuty do provádění projekcí. Tyto zdroje dat jsou však využívány i k mnoha dalším účelům (Spojené království).

Ačkoliv sociální partneři se stále více podílejí na všech nezbytných stádiích vývoje OVP ve všech členských státech, je stále těžké přesvědčovat zaměstnavatele (hlavně v malých a středních podnicích) k tomu, aby se zapojovali do procesu identifikace potřeb kvalifikací a posilování spojení mezi OVP a trhem práce. Ozývají se také skeptické hlasy o kapacitě zaměstnavatelů, pokud jde o jejich rozvíjející se povinnosti v této oblasti (Maďarsko).

Pro překonání některých z výše uvedených obtíží by byla v mnoha případech (zejména v nových členských

státech) vítána metodická a odborná pomoc. Důležitá role sítě Cedefopu pro včasné rozeznávání budoucích potřeb kvalifikací (*Skillsnet*) ve sdílení a přenosu znalostí a odborných zkušeností je členskými státy často zmiňována.

Navzdory vyjmenovaným obtížím lze pozorovat, že lisabonská agenda, usnesení a iniciativy a následné národní programy pro realizaci Lisabonské strategie se staly důležitým impulsem pro vytváření systémů identifikace a anticipace potřeb kvalifikací, zejména v těch zemích, kde tyto systémy nebyly ještě příliš rozvinuty (nové členské státy, Řecko, Portugalsko). Také subvence z ESF podstatně přispěly k vytváření systémů a shromažďování dat a ke zlepšení informační základny.

Anna Konopásková

Pramen: Systems for anticipation of skill needs in the EU Member States. Cedefop working paper No 1. Thessaloniki : Cedefop, 2008. 37 s. ISSN 1831-2403

*Uvedeným tématem se zabývají i tyto články Zpravodaje:
Anticipace vývoje kvalifikací v Evropě 11/2008
Kvalifikace pro budoucnost 3/2008
Skillsnet – mezinárodní síť 10/2006*

Poradenství pro rodiče handicapovaných dětí

Nevyužitý potenciál pro zlepšení situace handicapovaných mladistvých spočívá v profesní orientaci, které se zúčastňují i rodiče. Ti tak podporují motivaci svých dětí při přechodu ze školy do světa práce.

Poptávka rodičů po poradenství

Z 331 dokumentovaných intenzivních kontaktů rodičovského poradenství (namátkový vzorek) se 231 týkalo žáků (70,1 %) a 99 žákyň (29,9 %). Sociální pedagog ve funkci školního poradce v profesních a psychosociálních otázkách a při školních problémech je důležitým útočištěm pro německé rodiče (72 %) i pro rodiče s migračním zázemím (19,3 %).

V porovnání s poradenskými kontakty žáků je poradenský podíl německých rodičů větší než podíl německých žáků (64,7 %), zatímco podíl rodičů s migračním zázemím odpovídá podílu žáků s migračním zázemím. Rodiče jsou vcelku dobře dosažitelní a intenzivně se podílejí na plánování a utváření budoucnosti svých dětí. S touto pomocí mohou lépe spolupodpídat za další životní cestu svých dětí. Nízký je jen podíl nedávno přistěhovaných rodičů (8,4 %) a tito rodiče jsou také méně snadno k zastížení.

Potřeba tematického poradenství pro rodiče

V četnosti požadovaných témat se potřeby poradenství u rodičů a žáků v některých hlavních tematických bodech výrazně liší. Značně vyšší potřebu poradenství mají rodiče u školních problémů (17,2 %) a psychosociálních problémů (16 %); děti požadují obě témata pouze z 13,6 %. Sociální pedagogové jsou rodiči vnímáni jako „neutrální“ instance. Nejsou přímo zapojeni do školního výkonnostního a přidělovacího systému, a proto mohou snáze získat důvěru rodičů. Rodiče v nich

vidí možnost, jak získat pozitivní poradenství podporující motivaci ve smyslu možností, přání a cílů svých dětí. Hodnocení rozdělené podle pohlaví dokládá, že potřeba poradenství u školních problémů a psychosociálních otázek není u rodičů závislá na pohlaví dítěte. Rozlišuje-li se pořadí v poradenství specifické pro pohlaví podle etnických uskupení, ukazují se různé odchylky, které je třeba vysvětlit:

- Málo dosažitelní rodiče nedávno přistěhovaných chlapců se výrazně méně zajímali o psychosociální otázky a podobné to bylo i u jejich synů.
- Rodiče německých chlapců měli největší zájem o psychosociálního poradenství, nejmenší o ucházení se o zaměstnání.
- Rodiče chlapců s migračním zázemím se také zřídka zajímali o ucházení se o zaměstnání, mají však výrazně nejvyšší potřebu podpory při školních problémech a v psychosociálních otázkách. Jejich synové potřebují velkou podporu u tématu „praxe“.
- U rodičů německých dívek se projevují ve srovnání s jejich dcerami největší odchylky. Nejvíce požadují poradenství ohledně profesní orientace, dalších kroků a školních problémů.
- Rodiče dívek s migračním zázemím se shodují v poptávce po profesně orientovaném poradenství se svými dcerami.
- K rodičům nedávno přistěhovaných dívek a rodičům dívek s výjimečným povolením k pobytu se nabídka

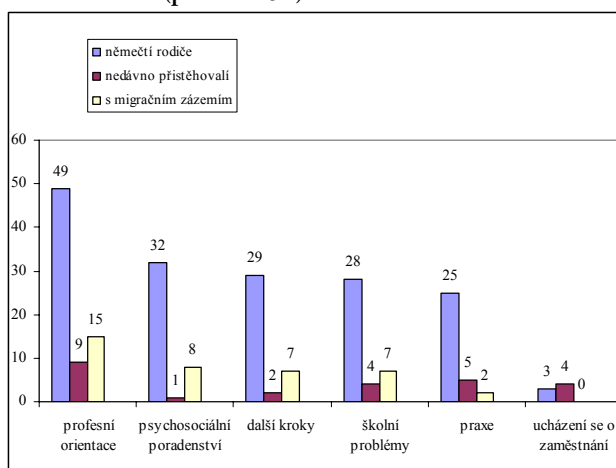
dostala zřídka, popřípadě ji nevyužívají, zatímco u synů poradenství využívají relativně často.

▪ Výrazně více otázek je u rodičů německých dívek spojeno s plánováním „příštích kroků“ než u rodičů chlapců a u dívek samotných.

Vcelku všichni rodiče bez ohledu na pohlaví dítěte mají potřebu profesně orientovaného poradenství. Rodiče by pravděpodobně rádi své děti podporovali při volbě vhodného profesního pole, chybějí jim však potřebné informace.

V diferenciaci podle etnického původu se ukazují značné rozdíly v tématech další kroky, ucházení se o zaměstnání a praxe a v individuálních problémech (školní orientace, psychosociální poradenství), které se musejí v koncepčním uspořádání rodičovské práce zohledňovat. Například velmi malý zájem rodičů o praxi a ucházení se o zaměstnání ukazuje, že by tato oblast měla být ve školním kontextu posílena (např. systematickým propojením výuky) ale i adekvátně etnicky reflektována.

Zájem o poradenství v jednotlivých tématech podle etnického rozdělení (počet = 232)

Velká poptávka rodičů po poradenství v individuálních problémech by měla být podnětem k propojování školní a sociálně pedagogické práce s rodiči s těžištěm v sociálně pedagogické nabídce vztahující se k profesi. Zde je velké nebezpečí, že se opět ztratí jednou získaný přístup k rodičům, zvláště u handicapovaných žáků. Proto je dobré vycházet z potřeby rodičů jako cílové skupiny. Profesní orientace je klíčem k přístupu k jinak těžko dosažitelným rodičům. Neboť v nejistotě a starosti o budoucnost svých dětí projeví zájem i rodiče, kteří se jinak o školní záležitosti nestarají. Práce s rodiči ve formě návštěv doma je za celé období šetření doložena pouze jednou. Poukazuje se na to, že je tato forma časově náročná, a lze ji nahradit telefonickými kontakty mezi rodiči a třídními učiteli, zejména při potřebě individuální pomoci. Sociálně pedagogické poradenství ve škole je záchytným bodem na půl cesty mezi profes-

ním poradenstvím pracovní správy a kontaktem v soukromém prostoru bytu. Zde se nemusejí překračovat soukromé hranice ani vyhledávat anonymní pomoc u pracovní správy. Je-li třeba, nabízejí sociální pedagogové doprovod při návštěvě institucí pracovní správy a poradenství nebo úřadu mládeže. Společná vnější forma sociálních a školních pedagogů v rámci školních akcí pro rodiče v kombinaci s aktivním navazováním kontaktů po telefonu a oddělené zodpovědnosti, popřípadě kompetence k profesní orientaci vychází vstřícně žákům a jejich rodičům a pomáhá řešit konflikty mezi rodiči a žáky. Rodiče pak mohou s dětmi lépe vyjednat, ale také najít podporu. Velká poptávka po poradenství potvrzuje toto participující pojetí a zároveň vyvrací domněnku, že rodiče nemají o profesní orientaci zájem. Rodiče však mají velkou potřebu informací, která se musí pokrýt, aby mohli své děti skutečně podporovat při rozhodování.

Závěr

Údaje o poptávce po poradenství u mladistvých ukazují, že se nejistoty zabraňující motivaci mladistvých dají zachytit, protože ti s pomocí nabídek poradenství již nemusejí setrvávat v ochromujícím pocitu, že jsou bez šance, nýbrž s aktivním utvářením života a plánováním životní cesty získají motivaci a perspektivy, které mohou být trvale podporovány jejich rodiči, kteří poradenství rovněž využívají.

Zde se vyskytuje otázka, zda by pohled na individuální „zralost pro vzdělávání“ neměl být veden zaměřením na školní vývoj a na možnosti optimalizace individuálně „propojujícího“ doprovodu „plánujícího cestu“ a posilování. Úspěch slibuje koncept podpory orientovaný na biografické a rodinné kompetence a doplňující síťové struktury.

Opatrně formulováno, poskytují výše nastíněné evaluační závěry šetření důvod k naději, že souvislost mezi sociálním původem a sociální budoucností, která má často negativní konotaci, může být prolomena tím, že se ve vzdělávacím systému zavede model poradenství a propojení se schopností integrace.

Závěry šetření však také poukazují na nutnost koncipovat budoucí nabídky poradenství s ohledem na bipolární rozdílné linie pohlaví a etnického původu, které je třeba překročit.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Spies, Anke: Motivationspotenzial und Förderungsresource. Berufsbildung, 2006, Nr. 102, S. 16-19.

Rámce kvalifikací a systémy přenosu kreditů

Zavedení Evropského rámce kvalifikací (EQF) a Evropského systému přenosu kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET) bude mít trvalý vliv na rozvoj systémů odborného vzdělávání v členských státech EU. Spolková vláda a Konference ministrů kultu prostřednictvím svých stanovisek k Evropskému rámci kvalifikací a Evropskému systému přenosu kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu a svým rozhodnutím vytvořit dohodnutý Německý rámec kvalifikací vysvětlily, že se Německo bude na těchto evropských procesech podílet aktivně. Mezi rozhodujícími aktéry německé politiky odborného vzdělávání existuje – nezávisle na různých detailech v pojetích – nadále jednota v tom, že transparentnost a prostupnost způsobů vzdělávání, usnadnění mobility a podpora zaměstnatelnosti pomocí kontinuálního učení v průběhu profesní dráhy mají být centrálními cíli národního a evropského rozvoje. (Autorem článku je prezident BIBB.)

Zda a v jaké míře budou zásadní principy řádů německého odborného vzdělávání (především profesní princip, duální princip, veřejnoprávní závěrečné zkoušky) ovlivněny EQF, Národním rámcem kvalifikací (NRK) a ECVET se bude ještě posuzovat v národní debatě – napříč politikou, svazy, odbory, vědou a praxí. Při aktivním, předvídatelném a cíleném spoluutváření těchto procesů by však možnosti uplatnění centrálních znaků a hodnot německého odborného vzdělávání i na evropské úrovni a zároveň zvýšení hodnoty a zhodnotitelnosti odborného vzdělávání v národním systému vzdělávání a zaměstnanosti byly pravděpodobně lepší. Převýšily by možná rizika, která vyvolávají obavy, že se například učební obory „rozloží“ do jednotek kompetencí (modularizace).

Úkolem rámců kvalifikací a systémů přenosu kreditů je srovnatelnost a jednotné hodnocení kvalifikací (absolutorii) a kompetencí nezávisle na vzdělávacích systémech a jiných kontextech, v nichž byly získány.

Klíč k řešení problémů, které jsou s tím spojeny, je validní zachycování výsledků učebních procesů nezávisle na tom, kde a jak se jich dosáhlo. To může probíhat v podnikovém, školním či akademickém vzdělávání, v pracovním procesu, v sociálním prostředí, v rámci organizovaných učebních procesů nebo při samostatně řízeném učení nebo při učení prostřednictvím médií. Osvojené kompetence mohou být dokumentovány závěrečnými zkouškami řízenými státem nebo soukromě certifikáty od poskytovatelů vzdělávání nebo podniků.

Pro německé odborné vzdělávání je přitom podstatné to, aby se podařilo popisovat výsledky vývoje profesních kompetencí jako formování kompetence profesního jednání a přiřazovat je různým úrovním kompetencí.

Popisy kompetencí profesního jednání orientované na výsledek mohou plnit funkce zaměřené na transparentnost, prostupnost, mobilitu, uznávání a započítávání jen

v případech, že jsou něčím víc než např. popisem profesního jednání kompetentní odborné síly orientovaným na pracovní proces. Musely by mnohem více zviditelňovat odborné, metodické, sociální a personální kompetence, které nelze bezprostředně pozorovat a bez nichž kompetentní profesní jednání není možné. Teprve potom by mohly kompetence získané různými způsoby plnit výše uvedené funkce bez dalšího „překlady“.

Zatím „kámen mudrců“ pro rozvoj konceptů, které by vyhovovaly požadavkům popisu kompetencí a zároveň by byly vhodné pro praxi – například pro nové řazení učebních oborů – ještě nebyl nalezen. Existují však také modely, které se hodí pro praxi a které jsou vhodné pro definování oblastí kompetencí učebního oboru a pro popis pozorovatelných charakteristik kompetentního profesního jednání pro tyto oblasti, který je orientovaný na pracovní proces a výsledky.

Tato pojetí by se měla využívat pragmaticky s orientací na praxi tak, aby se vytvořily učební řády, v nichž by byly popsány požadované kompetence jako výsledky profesní přípravy nezávisle na tom, jak byly získány.

Tyto učební řády by byly přehledným „seznamem“ kompetencí popř. kompetentních profesních jednání, která ve své celistvosti reprezentují komplexní dovednost profesního jednání pro vykonávání kvalifikované profesní činnosti (§ 1 odst. 3 BBiG), aniž by uváděly prostředky a způsoby (*input*), které k těmto kompetencím vedou. Přednosti jsou jasné:

- Při zaměření jednotek kompetencí na učební obor, popřípadě na uznávané ukončení profesní přípravy zůstává profesní princip zachován.
- Navzdory „rozložení“ do jednotek kompetencí má být pro podnikovou profesní přípravu nadále zajištěno to, že se bude smět pro uznávaný učební obor vzdělávat jen podle učebního řádu a lidé mladší 18 let se budou smět vzdělávat pouze v uznávaných učebních oborech.

- Jednotky kompetencí učebního oboru mohou být shrnuty do smysluplných souborů kompetencí nebo činností (vzdělávací stavební kameny), které reprezentují jednu větší oblast profesního jednání uzavřenou do sebe. To usnadňuje spolupráci učebních míst a přiřazování částí vzdělávání v podnikových vzdělávacích sdruženích a zlepšuje zhodnotitelnost na trhu práce, také při (ještě) ne úplně ukončeném vzdělání.
- Soubory kompetencí neboli „vzdělávací stavební kameny“ mohou také vést mimo podnikové vzdělávací poměry postupně a také na různých učebních místech k ukončení vzdělávání podle BBiG nebo Řemeslnického řádu (HwO). Tím by se mohly při nedostatku podnikových učebních míst značně rozšířit možnosti vzdělávání a dalo by se vyhnout „vyčkávací smyčce“.
- Kompetence, které tvoří profesi, by mohly být jak jednotlivě, tak i komplexně hodnoceny podle definovaných kritérií (např. samostatnost a zodpovědnost, komplexnost, transparentnost, propojení a dynamika situací při jednání) kredity a přiřazovány určitým úrovním v rámci kvalifikací.

▪ Tím by se odborné kompetence, ať už získané jakkoli, přiřazovaly k určitým učebním oborům, a tím by se staly návazné a započitatelné i zhodnotitelné pro uznávaná absolutoria.

▪ Naopak by se jednotky kompetencí z profesní přípravy mohly započítávat jednotlivě k částem nebo absolutorium jiných oborů vzdělávání.

▪ Jednotky kompetencí (profesní požadavky) by asi byly lépe srovnatelné a započitatelné než učební obory a jiné formální vzdělávání také v zahraničí.

Vzhledem k těmto možnostem existuje riziko, že se podniky, poskytovatelé vzdělávání nebo také mladí lidé při rozdělení učebních oborů do jednotek kompetencí nebo vzdělávacích stavebních kamenů budou ve zvýšené míře uznávanému vzdělávání vyhýbat a místo toho budou preferovat dílčí kvalifikace (modulové vzdělání).

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Kremer, Manfred: Qualifikationsrahmen und Leistungspunktesysteme – mehr Chancen als Risiken. Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis, 2007, č. 3, s. 3-4.

Nová kultura učení v sociální pedagogice

Od konce 90. let se v debatách o vzdělávací politice, kurikulech a didaktice mluví o nové kultuře učení. V této diskusi se prolíná kritika tzv. tradičních forem učení a očekávání změn pedagogického jednání.

Jednotná definice nové kultury učení neexistuje; přesto se dají popsat některé parametry, např. vztah k formám samostatně řízeného učení ve vlastní zodpovědnosti a v rámci vlastní aktivity. Předmětem učení se stává samostatné ujasnění, systematizace a klasifikace informací a znalostí a schopnost učit se.

Parametry nové kultury učení ve srovnání s tradiční kulturou učení

Tradiční kultura učení	Nová kultura učení
je specifická pro oblasti a fáze	přesahuje či integruje oblasti a témata a zaměřuje se na celoživotní vzdělávání
je orientovaná spíše formálně a na instrukce	integruje též informální a zkušenostní učení, spočívá na vlastní aktivitě žáka
je orientovaná na vyučujícího a silně hierarchizovaná	je orientovaná partnersky, vyučující mají při učení poradenské a doprovodné funkce
připravuje učební obsahy velice instrumentálně s orientací na kvalifikace	je orientovaná na kompetence a podporuje všeobecnou dovednost jednání
má napjatou učební atmosféru	má uvolněnou, komunikačně kooperační atmosféru

V odborném směru sociální pedagogika došlo k dalšímu posunu v diskusi přepracováním učebních plánů v sociálních a sociálně pečovatelských profesích s orientací na učební pole. V tomto kontextu se do debaty o nové kultuře učení dostaly další aspekty:

Výzkumné, objevující učení: Rozvíjet u žáků při učení výzkumný postoj znamená, že žáci rozvíjejí aktivní zvědavost a podílejí se tak na vyučování. Žák je schopen se s učební látkou kriticky vypořádat, poznat a zvážit protikladné pozice a získat pracovní techniky orientované na vědu.

Oceňující jednání se žáky: Tento aspekt formuluje etický požadavek na vyučující, má však též vytvářet ve školních třídách příznivé klima pro učení, vzájemný respekt a uznávání.

Zařazení nových médií: To spočívá na předpokladu, že zařazením nových médií do učebního dění se dají také zlepšit vlastní, propojené učební aktivity žáků. Zde jsou především míněny formy smíšeného učení (*blended learning*)¹, i když v oblasti sociálních a sociálně pečovatelských profesí je na základě silné osobní a situační spjitosti znalostí ještě velmi málo rozvinuté.

Poskytování strategií k řešení problémů místo izolovaných znalostí: To je vůdčí myšlenkou konceptu vzdělávání orientovaného na učební pole, je to však také zdůrazňováno v kontextu rozvoje nové kultury učení.

Při realizaci jednotlivých prvků nové kultury učení v sociálně pedagogických studijních oborech se z metodického hlediska uplatňují i prvky vyvinuté již v reformní pedagogice (např. orientace na projekty). Sociálně pedagogické metody ukazují (od herních metod až po komunikační techniky) velkou afinitu k prvkům nové učební kultury. Nabízejí se také zvláště koncepty pedagogiky raného věku jako základ pro podněty k rea-

lizaci v nové kultuře učení, zvláště posilování individuálního aktivního učení v připraveném prostředí.

Přeložila Jana Šatopletová

¹ Viz též *Neformální historie e-learningu. Zpravodaj, 2005, č. 1, s. 7.*

Pramen: Gängler, Hans. Neue Lernkultur in der Sozialpädagogik. Berufsbildung, 2008, Nr. 109/110, S.35-36.

Co nového v časopisech

<p>Formation Emploi</p> <p>MOYSAN-LOUAZEL, Anne et PODEVIN, Gérard. Une nouvelle dynamique des marchés du travail réglementés à l'aune de trois professions. [<i>Nová dynamika regulovaných trhů práce z hlediska tří profesí.</i>] Formation Emploi, 2008, No. 102, p. 5-19, lit. 22.</p> <p>V článku se navrhuje studovat dynamiku některých regulovaných trhů práce. Projevují se známky toho, že mnohé z těchto trhů prošly v posledních letech značnými změnami v důsledku potřeby přilákat a udržet nové klienty. Tyto změny jsou zvláště viditelné v případě regulovaných profesí, na které se článek zaměřuje. Jak však autoři ukazují, přes regulační změny, které byly zavedeny, tyto trhy nezmenily uzavřený charakter těchto profesí. Mají-li se profese otevřít, nestačí jen zvýšit vstupy, musí to také znamenat přijetí nové praxe, vytváření nových kariérních cest a poskytnutí nového rozsahu pro mobilitu v příslušných profesních rámcích.</p>	<p>VINOKUR, Annie. De la mobilité des cerveaux. [<i>O mobilitě mozků.</i>] Formation Emploi, 2008, No. 103, p. 9-21, lit. 22.</p> <p>Debata o úniku mozků – kdo získává, kdo ztrácí a kolik – se opakuje od 90. let po třicetileté přestávce, s lepšími empirickými údaji, stále však se stejnými hypotézami od nynějška nereálnými: národní a statický rámec pro analýzu, prvenství individuální nabídky práce. Článek začíná alternativními hypotézami a navrhuje přístup dvou druhů migračního přílivu řízených poptávkou po pracovních silách. První, potenciálně reversibilní se týká zaměstnání v ziskovém sektoru, jehož lokalizace je pod kontrolou globálních strategií umístování kapitálu. Druhý samoudržitelný pod rozpočtovým tlakem zemí se pouští do konkurence o přilákání kapitálu a udržuje zaměstnání v neziskovém sektoru, která se starají o reprodukci pracovních sil.</p>
<p>ENNAFAA, Ridha et PAIVANDI, Saeed. Le non-retour des étudiants étrangers: au-delà de la „fuite des cerveaux“. [<i>Žádný návrat zahraničních studentů: více úniku mozků.</i>] Formation Emploi, 2008, No. 103, p. 23-39, 1 graf, 4 tab., lit. 42.</p> <p>Článek přezkoumává otázku návratu cizích studentů do země jejich původu po skončení studia. Zakládá se na anketě, kterou v roce 2005 provedla Observatoř studentského života (<i>Observatoire de la vie étudiante – OVE</i>) u 1715 zahraničních studentů na 10 francouzských univerzitách. Článek se opírá o mezinárodní dokumentaci, aby v první části ukázal evoluci paradigmatu úniku mozků, jeho souvislost se zahraničními studii a jeho omezení. Druhá část je věnována projekcím budoucnosti dotazovaných zahraničních studentů. Příspěvek chce obnovit otázky o významu mezinárodní mobility mezi studenty a také zkoumat otázku nenávratu studentů z hlediska nastavení systémů zaměřených na zlepšení výběru kandidátů pro vzdělávání ve Francii.</p>	<p>SCHOMBURG, Harald et TEICHLER, Ulrich. Mobilité internationale des étudiants et débuts de la vie active. [<i>Mezinárodní mobilita studentů a začátek aktivního života.</i>] Formation Emploi, 2008, No. 103, p. 41-55, lit. 17.</p> <p>Ankety uskutečněné několik let po obdržení diplomu, které retrospektivně analyzují školní a sociální dráhy dotazovaných mladých lidí, ukazují význam mobility do ciziny. Informace poskytnuté studií REFLEX a dalšími studii ukazují, že osoby, které získaly mezinárodní zkušenosti před nebo brzy po obdržení diplomu, jsou mnohem náchylnější k mezinárodní mobilitě o k přijetí zaměstnání, které vyžaduje mezinárodní kompetence v zemi původu. To potvrzuje silnou korelaci mezi mezinárodním studiem a praxí na jedné straně a prací v mezinárodním měřítku na straně druhé.</p>

Nové knihy v knihovně

Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (ERK). Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2008. 15 s. ISBN 978-92-79-08470-6 Sg. 26712

GILBERT, Daniel Todd.

Škobrtnout o štěstí : jak se chytá zlatá muška. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2007. 334 s. Název originálu: *Stumbling on Happiness* ISBN 978-80-7363-127-7 Sg. 26713

Jinými slovy, mozek je přesvědčen, ale nepřesvědčuje. Jestliže lidé vidí obrovskou vznášející se hlavu, je to proto, že se hlava vznáší v jejich zorném úhlu. Psychologicky smýšlející filozofové si pak kladli jedinou otázku, a to, jak mozek provádí ten úžasný čin věrohodného zobrazení.

Education at a Glance 2008 : OECD indicators. Paris : OECD, 2008. 521 s. : Těž elektronická verze ISBN 978-92-64-04628-3 Sg. 26681

České školství v mezinárodním srovnání : stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD Education at a Glance 2008. 1. vyd. Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání, 2008. 115 s. (OECD) ISBN 978-80-211-0557-7 Sg. 26691

LAWRENCE, R. D.

Canada's national parks. Photography by William Curwen and Nick Meers. Toronto : Collins, 1983. 295 s. ISBN 0-00-216890-1 Sg. 26685

In great, untidy-looking nests high up the slopes, the bald eagle raises its young in habitats it shares with hawks and falcons. During spring and autumn, thousand of migratory ducks and geese stop to rest in Waterton Lakes together with herons, waders, march birds and gulls.

PÁNKOVÁ, Markéta.

Vzdělávání dívek v Čechách. 2., uprav. vyd. Praha : Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2008. 35 s. ISBN 978-80-86935-06-5 Sg. 26686

Studijní plán nepředpokládal, že by se žákyně měly v budoucnu samy žít. Cílem výuky bylo, aby se žákyně staly dobrými a vzdělanými manželkami, matkami a ozdobou českých vlasteneckých salonů. Koncem století se stává takové zaměření školy již překonané a významně se mění.

KURAS, Benjamin.

Slepování střepů : Komenského návrat. Ilustrace Adolf Born. 1. vyd. Praha : Wald Press, 2007. 129 s. ISBN 978-80-903232-8-5 Sg. 26687

Jako filosof, teolog, politický myslitel a moralista by Komenský byl doma nesnesitelný. Prerostl Čechům příliš vysoko přes hlavu, než aby si s ním dokázali normálně povídat jako s jedním ze svých – jako si Židé povídají se svými proroky, Angličané se Shakespearem, Italové s Dantem. Stále se vymyká jejich chápání, a tak pro ně zůstává navždy emigrantem. Čeští katolíci si neradi

připomínají, že ho vyhnali (kromě těch, kteří jsou na to hrdí). Čeští protestanti nikdy nepochopili jeho vizi ...

Čtenářství, jeho význam a podpora : výzkum, teorie a praxe v České republice a Spolkové republice Německo : přednášky z odborného semináře pořádaného Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR a Goethe Institutem Praha dne 19. listopadu 2007 v Goethe Institutu v Praze = Lesen, seine Bedeutung und Förderung : Forschung, Theorie und Praxis in der Tschechischen Republik und in der Bundesrepublik Deutschland : Vorträge aus dem Fortbildungstag, veranstaltet durch das Goethe-Institut Prag und den Fachverband Bibliothek und Information der Tschechischen Republik am 19. November 2007 im Goethe-Institut Prag. Praha : Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2008. 83 s. (Aktuality SKIP) ISBN 80-85851-18-0 Sg. 26683

Silnou diferenační roli vykazuje i věk... Tak např. starší generace (55 a výše) se vyznačuje tím, že je v ní jak největší počet nečtenářů (20 %), tak největší počet čtenářů častých (29 %). V počtu přečtených knih tato generace vede (20 knih, mladší – 15, střední 14,5). Ukazuje se tak, že starší věk může znamenat současně jak čtenářský úpadek, tak i čtenářské oživení. Lidé, kteří přestávají být ekonomicky aktivní (nadto nejsou vázáni rodičovskými povinnostmi), získávají větší čas ke svým zájmům. ... je nutno vzít v úvahu, že tato generace je na knihu ze svého dětství a mládí fixována daleko více než generace mladší (nebyla tak rozvinuta televize a nebyl ještě vůbec internet).

VETEŠKA, Jaroslav a TURECKIOVÁ, Michaela.

Kompetence ve vzdělávání : obecné modely a kritéria : postoje a motivace jejich nositelů : v kontextu celoživotního učení : ve společenských, ekonomických a individuálních souvislostech. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 159 s. (Pedagogika) ISBN 978-80-247-1770-8 Sg. 26688

Z pohledu pedagogiky a andragogiky „mít kompetenci“ tedy znamená, že žák či student (později i dospělý) je vybaven poměrně komplexním souborem schopností, vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak, že úspěšně zvládá situace, do kterých se dostává ve škole, doma, později i v práci a osobním a rodinném životě.

INDRA, Bořivoj.

Belgie. Lucembursko : podrobné a přehledné informace o historii, kultuře, přírodě a turistickém zázemí Belgie a Lucemburska. 1. vyd. Praha : Freytag & Berndt, 2007. 192 s. (Průvodce na cesty) ISBN 978-80-7316-244-3 Sg. 26690

Dějiny Bruselu sahají až do římských dob, ba ještě dále do minulosti, jak nasvědčují architektonické nálezy. Až do 10. století byl však jeho rozvoj brzděn nevhodnou polohou v močálovitě krajině, jak naznačuje i původ jména. Bruocsella znamenalo „Místo v močálech“. V roce 977 je získal Karel, vévoda Dolní Lotaringie, který zde dal postavit hrad na břehu říčky Senne.

The Gothenburg Case : three different approaches of Quality Development in Adult Education. Göteborg : Göteborgs Stad Vuxenutbildningen, 2008. 13 s. Sg. 26692

HORZINKOVÁ, Eva.

Živnostenský zákon v praxi : 2008/2009 : zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání včetně výkladu : praktické příklady : související právní předpisy. 7., aktualiz. vyd. Olomouc : ANAG, 2008. 349 s. (Právo) ISBN 978-80-7263-477-4 Sg. 26689

SCHMIDBAUER, Wolfgang.

Syndrom pomocníka. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 234 s. (Spektrum ; sv. 58). Název originálu: *Das Helfer-Syndrom*. ISBN 978-80-7367-369-7 Sg. 26695

Mnohem častěji se dnes syndrom vyhoření objevuje v péči o staré a nemocné lidi. Zde jsou velké deficity v distanci vůči naivní morálce pomáhání, v níž se daří nereflektovanému sebeobětování a právě tak nereflektované tvrdosti i neprofesionální soucitnosti.

KOUCKÝ, Jan, KOVAŘOVIC, Jan a RYŠKA, Radim.

Evaluace, učitelé a vývoj středního školství v ČR. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008. 83 s. ISBN 978-80-7290-369-6 Sg. 26696

Střední vzdělávání se proměňuje jak ve svém obsahu a zaměření vzdělávacího programu, tak v nabídce vzdělávacích institucí a charakteru vzdělávací cesty. Všeobecné a odborné vzdělávání se začínají překrývat a do jisté míry prolínat, jak tomu vede řada skutečností – požadavky flexibility a snadné změny kvalifikace, důraz na cizí jazyky, vliv informačních a komunikačních technologií a jejich generický charakter, rozšíření o prvky řízení, důraz na klíčové kompetence, postoje a osobní vlastnosti.

KOUCKÝ, Jan a LEPIČ, Martin.

Kvalifikační požadavky na vzdělání v krajích České republiky. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008. 135 s. ISBN 978-80-7290-371-9 Sg. 26697

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Praze a zároveň vysoce nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní duševní pracovníci. Jejich podíl se navíc stále zvyšuje.

ZELENKA, Martin.

Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008. 99 s. ISBN 978-80-7290-372-6 Sg. 26698

Ukazuje se, že mladí lidé, kteří nenavštěvovali mateřskou školu, jsou v určité nevýhodě i při pozdějším přechodu na trh práce a v pracovním životě. Rozdíly však nejsou nijak značné a navíc je třeba upozornit na to, ... že vzdělanější rodiče častěji dávali svoje děti do mateřských škol a jak známo, děti vzdělanějších rodičů dosahují v průměru vyššího vzdělání a jsou posléze úspěšnější na trhu práce.

KOUCKÝ, Jan, BARTUŠEK, Aleš a ZELENKA, Martin.

Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008.

83 s. ISBN 978-80-7290-370-2

Sg. 26699

Populace příslušná k vyšším odborným školám bude v rámci České republiky stagnovat. Až od roku 2012 bude mírně klesat. Nicméně u VOŠ ani u pomaturitního studia (které jsou ve statistikách ÚIV vedeny společně) nelze očekávat růst počtu studentů.

Kvalita škol a hodnocení výsledků vzdělávání. Radim Ryška (editor). 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008. 90 s. ISBN 978-80-7290-368-9 Sg. 26700

Když se podíváme na stranu výstupů vzdělávání, pak nejde určitě jen o měřené výsledky znalostí a dovedností, ale i o mnohem širší a rozsáhlejší spektrum rozvoje osobnosti, jejíž různé aspekty se projeví jak v osobním životě, tak v realizaci pracovní dráhy či zapojení do života společnosti.

Mobilising potential - Shaping change : vocational education and training as the path of the future : 5th BIBB Congress 2007 : results and outlook for the future. (Mobilizovat potenciál – utvářet změny. Odborné vzdělávání a příprava jako cesta budoucnosti. 5. kongres BIBB 2007. Výsledky a vyhlídky pro budoucnost.) Bonn : Bundesinstitut für Berufsbildung, 2008. 166 s. + 2 CD ISBN 978-3-88555-827-9 Sg. 26701

Národní centrum Europass ČR : zpráva o činnosti : 2005-2007. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 28 s., 7 příl. Sg. 26702

Absolventi VOŠ dostávají vysvědčení o absolutoriu a, podobně jako absolventi VŠ, diplom. Struktura Europass – dodatku k diplomu absolventa VOŠ je proto stejná jako u dodatku k diplomu vydávaného vysokými školami.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů : opatření 3.1 - Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání ; A - Zlepšení podmínek pro vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008. 78 s. Sg. 26703

Operační program Rozvoj lidských zdrojů : opatření 3.1 - Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání. B - Rozvoj dalšího vzdělávání učitelů a dalších pracovníků ve školství. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008. 110 s. Sg. 26704

Operační program Rozvoj lidských zdrojů : opatření 3.1 - Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání. C - Rozvoj vzdělávání a dalšího vzdělávání na středních a vyšších odborných školách. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008. 86 s. Sg. 26705

Operační program Rozvoj lidských zdrojů : opatření 3.1 - Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání. D - Modernizace školních vzdělávacích programů orientovaných na rozvoj klíčových kompetencí. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008. 110 s. Sg. 26706

MŠMT.

Na startu školské reformy : výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2007 ; Díl 1, Vzdělávání v roce 2007 v datech. Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání, 2008. 117 s. ISBN 978-80-211-0560-7

Sg. 26710-1

Podíl počtu žáků nástavbového studia na počtu všech žáků středního vzdělávání (včetně nástavbového a zkráceného studia) v posledních letech mírně klesá. V roce 2005/06 to bylo 4,3 % žáků, v letošním roce se poměr snížil na 4,1 % žáků.

MŠMT.

Na startu školské reformy : výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2007 ; Díl 2, Vzdělávání v roce 2007 v tématech. Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání, 2008. 51 s. ISBN 978-80-211-0559-1

Sg. 26710-2

Na konci roku byly zpracovány kvalifikační standardy pro 110 úplných kvalifikací a pro 325 dílčích kvalifikací, hodnotící standardy pro 105 úplných kvalifikací a 320 dílčích kvalifikací.

Znovuobjevené knihy

MARKALOUS, Bohumil.

Estetika praktického života. 1. vyd. Praha : Odeon, 1989. 630 s. Sg. 24240

Anglosaská kultura, zdůrazňující tělesná cvičení a jízdu na koni, zavedla anglickou vysokou jízdou botu – i pro ty, kdož koně neměli. Tato jízdou bota stala se symbolem volného člověka, který konečně překonal feudální ceremoniál, to jest boty s přezkami, dvorský vzduch a kluzké parkety. Tato bota – opravdová sportovní bota – měla nízké pohodlné podpatky.

SCRUTON, Roger.

Slovník politického myšlení. 1. vyd. Brno : Atlantis, 1990. 183 s. (Prameny) ISBN 80-7108-013-6 Sg. 24303

Konsensus (consensus) Sbližující se názory na něco, co je předmětem obecného úsudku. Do politického myšlení zavedl tento pojem Cicero, když psal o consensu juris, neboli o shodě právních názorů, kterou pokládal za nezbytnou podmínku existence a odolnosti republiky.

Zajímavé internetové adresy

Europeana – dočasně mimo provoz

V listopadovém čísle bylo v této rubrice oznámení o tom, že Europeana – evropská digitální knihovna, muzeum a archiv bude spuštěna 20. listopadu 2008. To se také stalo, jenže během několika hodin se celý systém zhroutil pravděpodobně pod neočekávaným náporům zájemců. K nápravě má dojít v polovině prosince. Podrobné informace o tom, co se 20. listopadu přihodilo, si můžete přečíst v článku Jiřího Peterky: Europeana, digitální blamáž po evropsku. <http://www.lupa.cz/clanky/stalo-se-europeana-digitalni-blamaz-po-evropsku/>

EU2009.CZ

České předsednictví Evropské unie

Stránky českého předsednictví jsou již připraveny, většina odkazů však bude funkční až od 1. ledna 2009. <http://www.eu2009.cz>

Creativity is a driver for innovation and a key factor for the development of personal, occupational, entrepreneurial and social competences and the well-being of all individuals in society.

Evropský rok tvořivosti a inovace 2009

Úkolem tohoto roku je zvýšit povědomí o významu tvořivosti a inovací pro osobní, společenský a hospodářský rozvoj, podílet se o příklady osvědčené praxe, stimulovat vzdělávání a výzkum... <http://create2009.europa.eu/>

Až mi bude čtyřiašedesát

V editoriale se můžete dočíst, odkud Cedefop vzal název svého informačního letáku o stárnutí populace v Evropě. Na YouTube si můžete písničku s názvem *When I'm Sixty-Four* poslechnout a zároveň sledovat text. Možná vám to přispěje k dobré předvánoční náladě. <http://www.youtube.com/watch?v=hH7v6wordKs>

Zpravodaj – Odborné vzdělávání v zahraničí vydává Národní ústav odborného vzdělávání, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10, www.nuov.cz.
Redaktorka: Anna Konopásková, anna.konopaskova@nuov.cz, tel. 274 022 133, fax 274 863 380.